

2025-10-08

Lars Hägglund

Diarienummer: 2025/2570

Utredning av tryckeriverksamheten vid Mittuniversitetet

Utredningen syftar till att undersöka förutsättningarna för att konsolidera Mittuniversitetets två tryckerier till en ort eller att avveckla tryckeriverksamheten.

Innehållsförteckning

Inledning, bakgrund och syfte	2
Nulägesanalys	2
Jämförelse andra lärosäten och tryckerier.....	4
Förväntade konsekvenser	5
Avveckling.....	5
Konsolidering.....	6
Tidplan och genomförande	7
Avveckling.....	7
Konsolidering.....	8
Slutsats och rekommendationer	8

Inledning, bakgrund och syfte

Denna utredning syftar till att undersöka förutsättningarna för att konsolidera Mittuniversitetets två tryckerier till en enhetlig verksamhet vid en av orterna. Vidare ska utredningen undersöka förutsättningar och möjligheter att avveckla tryckeriverksamheten i sin helhet.

Utredningen ska tydliggöra nuläge, konsekvenser samt rekommendationer till fortsatt arbete med de olika alternativen.

Nulägesanalys

Tryckeriverksamheten vid Mittuniversitetet är i dag uppdelad mellan två orter, Sundsvall och Östersund. Det finns överlappande maskinparker på båda orterna men de mesta är unikt per ort och material skickas mellan orterna vid behov. Båda orter har maskinparker som täcker såväl enklare som mer avancerade tryckbehov. Verksamheten finansieras till stor del genom interndebitering så när som på ca 1 miljon kr per år som finansieras av Infrastrukturavdelningen och ingår i OH. Infrastrukturavdelningen finansierar även förvaltningens tryckeri vilken uppgår till 200 000:- kr per år.

I Östersund trycks mest storformat, rollups, posters men även visitkort och tentor.

I Sundsvall är det mest rapporter och avhandlingar som skrivs ut men även foldrar, broschyrer och namnbrickor.

Förteckning över omfattningen av vad som trycks vid respektive ort:

Sundsvall	Antal sidor/artiklar
Färg student	4369
Svartvit student	3464
Färg intern	159 354
Svartvit intern	783 187
Bourgbindning	4281
Spiralbindning	78
Papper	253
Bindomatic	52
A5 block häftat	200
Totalt	955 238

Östersund	Antal sidor/artiklar
Film rollup	96
Färg intern	103 583
Svartvit intern	73 185
Visitkort (80st)	34
Poster	49
Storformat poster	278
Totalt	177 237

Tryckjobb planeras och schemaläggs av medarbetarna vid tryckeriet. Förutom själva tryckandet stödjer personalen vid tryckeriet användarna med sådant som val av papper, råd kring utformning samt om materialet ska häftas eller limbindas. Vidare går tryckeriet igenom inskickade filer och justerar dem vid behov. Uppdraget trycks och beskärs samt eventuellt binds, rollups monteras, därefter paketeras det och lämnas för leverans.

För avhandlingar skickas pliktexemplar till 7 externa Bibliotek enligt lagen om pliktexemplar.

Kommunikationsavdelningen är en stor användare av tryckeriet där primärt marknadsföringsmaterial trycks samt tryck inför event men även material på uppdrag av institutioner. Vid förvaltningen är även avdelningen för forskning och utbildningsstöd en stor användare samt Universitetsbiblioteket.

Förutom det som beställs via kommunikationsavdelningen till de olika institutionerna är HOV den största användaren följt av HSV, EJT och IMD.

De allra flesta beställningarna går via serviceportalen medan avhandlingar bokas upp enligt fastställd rutin.

I Östersund finns två större produktionsskrivare, en storformatsskrivare samt ett antal manuella och halvautomatiska efterbehandlingsmaskiner

såsom vikmaskin, skärmaskin, limmaskin och skärplotter. Två av maskinerna hyrs av Haglöf & Nordqvist medan resten är inköpta och ägs av Mittuniversitetet. Till storformat krävs även ett större arbetsbord. Avtalstiden för hyrmaskinerna i Östersund sträcker sig till 2026-06-30. Beräknad resursåtgång för tryckeriet i Östersund är 75% av en heltidsresurs. I dag är det primärt en individ som hanterar tryckeriet men flera vaktmästare på orten kan utföra enklare arbeten i tryckeriet. Lokalen för tryckeri i Östersund är ca 52 m². I Östersund trycktes det 2024 för ca 400 500 kr.

I Sundsvall återfinns motsvarande utrustning, men med en något mer avancerad huvudskrivare och fler maskiner för limning och skärning. Sundsvall har även tillgång till en ny RISO-maskin för enklare massutskrifter. Två av maskinerna hyrs av Haglöf & Nordqvist där avtalstiden sträcker sig till 2026-06-30 samt 2029-07-31. Beräknad resursåtgång för tryckeriet i Sundsvall är 150%. I dag är det primärt två individer som hanterar tryckeriet men flera andra vaktmästare på orten kan utföra enklare arbeten i tryckeriet. Lokalen för tryckeri i Sundsvall är ca 124 m². I Sundsvall trycktes det 2024 för ca 1 057 000 kr.

(se bilaga Inventering Tryckeri)

Jämförelse andra lärosäten och tryckerier

Ungefär hälften av lärosätena har egna tryckerier. En enkät skickades ut 2023 till lärosätena, 17 lärosäten svarade. Bl a ställdes frågan har ni någon form av intern tryckeritjänst på lärosätet:

Ja	47,10%
Nej	52,90%

I tabellen nedan har kostnader för tryck av avhandling samt rollup jämförts med två lärosäten samt 4 externa tryckerier i närområdet.

Umeå universitet har externt tryckeri och Chalmers har internt tryckeri.

Tryckeri	Avhandling	Rollup
MIUN	14 688	800
Umeå	14 582	880
Chalmers	17 635	2500
Printson Ösd	18 400	1700
Daus Ösd	14 750	1800
Systema Media Svl	xx	900
Ätta45 Svl	16 600	1995

Umeå universitet och KTH har upphandlade externa tryckerier. Umeå använder ett lokalt tryckeri för storformat medan övrigt tryck görs i Skarpnäck.

KTH valde att outsourca sitt tryckeri och tidigare anställda startade eget företag på Campus.

Karlstad Universitet har ett stort eget tryckeri och har andra statliga myndigheter som kund. Chalmers har också internt tryckeri.

Förväntade konsekvenser

Avveckling

En fullständig avveckling av Mittuniversitetets interna tryckeriverksamhet innebär att all tryckproduktion framöver hanteras av externa leverantörer. Alternativet kan ge direkta kostnadsbesparingar på maskiner på cirka 550 000 kr per år och personal cirka 788 000 kr per år, men medför samtidigt flera verksamhetsmässiga, organisatoriska och ekonomiska konsekvenser.

Ur ett verksamhetsperspektiv innebär avvecklingen att tryckproduktionen flyttas utanför universitetets direkta kontroll. Detta kan påverka flexibilitet och leveranstider, särskilt för mindre uppdrag, akuta utskrifter och speciallösningar. Kraven på framförhållning i beställningar ökar, och möjligheterna att göra ändringar i material nära deadline minskar. Det interna stödet till beställare såsom rådgivning kring pappersval, efterbehandling och filjusteringar minskar och behöver i stället hanteras i dialog med den externa leverantören.

Ur ett organisatoriskt perspektiv kvarstår behovet av viss intern resurs för att samordna och administrera tryckbeställningar. Bedömningen är att detta motsvarar en heltidstjänst (100%) fördelad mellan orterna. Erfarenheter från Umeå universitet, som har en liknande extern lösning, visar att 2,5 personer där arbetar med tryckrelaterad administration. Behovet vid Mittuniversitetet bedöms dock vara något lägre med hänsyn till verksamhetens storlek. Risken för övertalighet är stor i det fall den egna tryckeriverksamheten vid universitetet avvecklas.

Ur ett ekonomiskt perspektiv tillkommer initiala kostnader för upphandling, införande av nya rutiner, anpassning av mallar och kvalitetssäkring samt eventuella frakt- och hanteringskostnader. Dessa bör beaktas i övergångsfasen. Samtidigt frigörs ytor och utrustning, vilket på sikt kan ge ytterligare ekonomiska fördelar.

Konsolidering

En konsolidering av tryckeriverksamheten till en ort innebär att utrustning, personal och produktion samlas på ett ställe, medan beställningar från den andra orten hanteras genom intern distribution. Alternativet medför förändringar i organisation, logistik och resursanvändning, och kan ge både kostnadsbesparingar och verksamhetsmässiga utmaningar.

Ur ett verksamhetsperspektiv kan en samlad produktion bidra till mer enhetliga rutiner och ett tydligare arbetsflöde. Genom att utrustning och kompetens koncentreras kan planering och specialisering underlättas. Samtidigt kan servicenivån påverkas för användare på den ort som inte längre har eget tryckeri, särskilt vid behov av snabba utskrifter eller justeringar nära deadline. Transport och leverans av material mellan orterna blir en återkommande uppgift, vilket ställer krav på tydliga rutiner och god framförhållning i beställningarna.

Ur ett organisatoriskt perspektiv kan arbetsuppgifter och ansvar behöva omfördelas, och vissa funktioner kan förändras eller avvecklas. Det finns en risk för övertalighet inom vaktmästeriet på den ort som inte längre har produktion. Intern samordning kring beställningar, distribution och användarstöd behöver förtydligas i samband med genomförandet.

Ur ett ekonomiskt perspektiv kan kostnader för maskiner på den ort som avvecklas reduceras. Enligt inventeringen uppgår dessa till cirka 211 000 kr per år vid flytt till Sundsvall, eller 347 000 kr per år vid flytt till Östersund. Den totala personalresursen bedöms kunna minskas från 225% till cirka 200 % (två heltidstjänster), vilket motsvarar en årlig besparing på ungefär 160 000 kr. I genomförandefasen kan dock investeringar för flytt, eventuell ombyggnation och anpassning av rutiner tillkomma.

Tidplan och genomförande

Avveckling

För att genomföra en avveckling av tryckeriverksamheten bör en projektplan tas fram och en projektledare utses. Projektplanen ska omfatta en detaljerad beskrivning av genomförandet, med tydligt angivna ansvar, aktiviteter och tidsramar.

Centrala moment i projektet bör vara:

- Upphandling av externa tryckeritjänster, inklusive kravställning, avtal och uppföljning.
- Utredning av kvarvarande interna stödresurser, exempelvis för administration, beställningsstöd och samordning gentemot leverantörer.
- Hantering av gällande avtal, särskilt uppsägning av befintliga skrivar- och serviceavtal.
- Utformning av nya processer och rutiner för beställning, leverans och kvalitetssäkring.
- Kommunikation till verksamheten, med tydlig information om nya arbetssätt och kontaktvägar.
- Personalhantering, inklusive eventuell övertalighet, omställningsstöd och kompetensväxling.

Beslut om projektplan och genomförande bör fattas av universitetsdirektören.

Projektid utifrån avtalstider på maskinpark: 1 november 2025 – 30 juli 2026.

Konsolidering

För att genomföra en konsolidering av tryckeriverksamheten till en ort bör en projektplan tas fram och en projektledare utses. Projektplanen ska beskriva det praktiska genomförandet, fördelning av ansvar, resurser och tidsplan.

Centrala moment i projektet bör vara:

- Kartläggning av funktioner och utrustning, för att avgöra vilka delar som ska flyttas, förändras eller avvecklas.
- Hantering av befintliga avtal, inklusive uppsägning, förlängning eller anpassning till den nya strukturen.
- Planering av logistik och materialflöden, exempelvis rutiner för transport och distribution mellan orterna.
- Kommunikation till verksamheten, med fokus på förändrade rutiner, kontaktvägar och servicenivå.
- Planering av lokal- och utrustningsanpassningar, inklusive eventuella ombyggnationer eller installationer.
- Utbildning och stöd till medarbetare, för att säkerställa att övergången sker effektivt och med bibehållen kvalitet.
- Beslut om projektplan och genomförande bör fattas av universitetsdirektören.

Projektid utifrån avtalstider på maskinpark: under 2029 om vi inte väljer att lösa ut befintligt avtal till en kostnad.

Slutsats och rekommendationer

Utredningen visar att Mittuniversitetets tryckeriverksamhet i dag är uppdelad mellan två orter med delvis överlappande funktioner, men också med olika specialiseringar och användarbehov. Båda tryckerierna levererar viktiga tjänster till verksamheten, och det finns en tydlig intern efterfrågan på tryckt material för utbildning, forskning, kommunikation och administration. Samtidigt innebär den nuvarande strukturen till viss del dubbla kostnader för maskiner, service och personalresurser.

En konsolidering av tryckeriverksamheten till en ort bedöms vara ett genomförbart och kontrollerat steg mot en mer effektiv resursanvändning.

Genom att samla verksamheten kan Mittuniversitetet uppnå kostnadsbesparingar samtidigt som kompetens och utrustning bevaras inom organisationen. Konsolideringen ger också förutsättningar för en mer enhetlig hantering av trycksaker, tydligare ansvarsfördelning och bättre möjligheter till planering och kvalitetssäkring.

En total avveckling av tryckeriverksamheten skulle däremot innebära en mer genomgripande förändring med större påverkan på verksamheten. En sådan omställning skulle kräva omfattande upphandling, nya rutiner, ökad administrativ hantering samt längre ledtider för beställningar. För många användare skulle det innebära minskad flexibilitet och förlust av det nära stöd som idag erbjuds genom de interna tryckeritjänsterna.

Mot bakgrund av detta bedöms en fullständig avveckling i nuläget vara ett för stort steg för verksamheten och medföra en alltför omfattande förändring som riskerar att påverka service och tillgänglighet negativt. Dessutom finns avtal för maskiner till och med 2029 vilket ytterligare talar för att avvakta med outsourcing i sin helhet. Rekommendationen är därför att tryckeriverksamheten konsolideras till Sundsvall, där de huvudsakliga resurserna redan finns och där det finns större möjligheter att utöka lokalerna vid behov.

En konsolidering till Sundsvall innebär en tydlig effektivisering och samtidigt ett mer försiktigt och kontrollerat steg i förändringsarbetet. När verksamheten har stabiliserats i den nya strukturen bör universitetet på nytt utvärdera förutsättningarna för en eventuell total avveckling, baserat på erfarenheter, behov och ekonomiska resultat. På så sätt kan Mittuniversitetet stegvis säkerställa både kostnadseffektivitet och kvalitet i sin tryckproduktion utan att riskera onödiga störningar i verksamheten.